

Beste lezer,

De digitale nieuwsbrief van de Stichting tot Instandhouding van het Museum van de Kanselarij der Nederlandse Orden verschijnt driemaal per jaar.

inhoud

In deze nieuwsbrief in bijzondere tijden aandacht voor de tentoonstelling *Juwelen. Schitteren aan het Russische hof* in de Hermitage Amsterdam. Het museum is vanwege de corona-maatregelen tijdelijk gesloten maar via de website van het museum (hermitage.nl) kunt u een virtuele rondleiding over de tentoonstelling maken. (Het auteursrecht van de gepubliceerde foto's ligt bij de State Hermitage Museum St Petersburg).

Ook aandacht voor de publicatie *Koninklijk bewijs van erkentelijkheid* geschreven door Hans Boetier en Robin Biemans en voor een bijzondere borstster uit de Napoleontische tijd.

uw mening telt

Eventuele op- of aanmerkingen, suggesties, vragen of aanvullingen naar aanleiding van deze nieuwsbrief kunt u doorgeven aan het secretariaat van de Stichting tot Instandhouding van het Museum van de Kanselarij der Nederlandse Orden. En uiteraard zijn wij benieuwd naar uw reactie.

Mocht u geen prijs meer stellen op de nieuwsbrieven, dan kunt u dat per email laten weten. Uw gegevens zullen dan uit het adressenbestand worden verwijderd.

Stuur een email naar: secretariaat@kanselarijmuseum.nl onder vermelding van 'opzegging digitale nieuwsbrief'.

Stichting tot Instandhouding van het
Museum van de
Kanselarij der
Nederlandse Orden

Juwelen. Schitteren aan het Russische hof

In de Hermitage Amsterdam is (momenteel alleen online (hermitage.nl)) de tentoonstelling "Juwelen. Schitteren aan het Russische hof" te zien. Het museum presenteert 300 oogverblindende juwelen en meer dan 100 schilderijen accessoires, japonnen en kostuums. Zij tonen tweehonderd jaar rijkdom en extravagantie van de Russische tsaren en de *high society* van St. Petersburg.

extravagantie

Deze extravagantie begon onder Anna Ioannovna die regeerde van 1730-1740. Zij was een nichtje van Peter de Grote en met haar ging de weelde in de kleding alle perken te buiten. Haar verzameling juwelen vormde het begin van de schatkamer van het paleis.

Elisabeth, dochter van Peter de Grote, volgde haar in 1741 op en vulde de schatkamer aan. Dat deed ze met dure geschenken die ze uitwisselde met andere landen en zelf kocht zij ook juwelen aan. Eén van de topstukken op de tentoonstelling is een boeket met diamanten, saffieren, robijnen en smaragden. Bovendien stond zij aan het begin van de grootste verzameling rijk versierde snuifdozen ter wereld. Die waren in de 18e eeuw razend populair en werden niet alleen gebruikt voor tabak, maar ook voor het overbrengen van liefdesbriefjes.

Elisabeth verordonneerde het hof in 1753 dat dames alleen echte juwelen mochten dragen en zij dulde geen concurrentie bij haar kleding; onder Elisabeths opvolger Catharina de Grote konden dames kleding en sieraden naar eigen smaak dragen.

heren

Op deze tentoonstelling wordt niet alleen aandacht besteed aan het uiterlijk van de dames, de heren schitterden evenzeer. Zij droegen ringen, ordetekens, horloges, gespen, knopen, degen, sabelheften en epauletten met een overvloed aan diamanten en andere edelstenen. Veel van deze bijzondere voorwerpen zijn in het mannenboudoir op de tentoonstelling te bewonderen.

Aan deze overdadige hofcultuur kwam een abrupt einde met de Russische revolutie. Een aantal keizerlijke en adellijke families nam bij hun vlucht kostbaarheden mee die later op veilingen en bij antiekwinkels werden verkocht. Deze tentoonstelling is een prachtig overzicht van twee eeuwen schitteren aan het Russische hof.

Stichting tot Instandhouding van het
Museum van de
Kanselarij der
Nederlandse Orden

Koninklijk bewijs van erkentelijkheid

Onder deze titel is onlangs een publicatie verschenen, door Hans Boetier en Robin Biemans, met als subtitel 'De beloningsmedaille ingesteld in 1817 en de daaruit voortgekomen medailles'

ontstaansgeschiedenis

Kort na het ontstaan van het Koninkrijk der Nederlanden ontstond de behoefte om een beloningsmedaille in te stellen voor mensen die wetenschap en cultuur in het Koninkrijk hadden gediend. Deze medaille werd door koning Willem I bij Koninklijk Besluit van 26 juni 1817 ingesteld en kreeg de vorm van een legpenning. Gaandeweg werden de criteria voor toekenning steeds breder geïnterpreteerd waardoor nieuwe vormen van bewijzen van erkentelijkheid ontstonden. Deze werden elk ingesteld en vastgelegd bij Koninklijk Besluit.

verdere ontwikkeling

Na een inleiding wordt de ontwikkeling van deze beloningspenning toegelicht en chronologisch beschreven in 15 afzonderlijke hoofdstukken. Elk hoofdstuk bevat afbeeldingen van de besproken penning of medaille. De opeenvolgende vorsten hadden hun invloed op de ontwikkeling van bestaande penningen en het ontstaan van nieuwe. Na de instelling door koning Willem I maakte de beloningspenning een grote ontwikkeling door; de medaille werd in verschillende groottes en edelmetalen toegekend.

Onder koning Willem II werd het beleid van toekenning versimpeld en het aantal typen penningen teruggebracht. En tijdens het koningschap van koning Willem III werden de penningen breder toegekend dan oorspronkelijk bedoeld. De medailles werden met dezelfde stempels geslagen; het doel waarvoor zij werden verleend kon anders zijn.

Onder koningin-regentes Emma en later onder koningin Wilhelmina bleven de tradities behouden. Eén belangrijke verandering had wel plaats: de legpenning voor menslievend hulpbetoon werd vervangen door een draagmedaille van kleiner formaat.

Koninklijk bewijs van erkentelijkheid

Het boek omvat 78 pagina's. Er hoort een apart boek bij waarin zeven bijlagen zijn opgenomen die o.a. de namen bevatten van de ontvangers van de respectievelijke medailles. Beide boeken zijn niet meer voorhanden, maar als lezer van onze nieuwsbrief vindt u deze publicaties op de website van kanselarijmuseum.nl onder het tabblad 'Publicaties'. Het staat u vrij deze te downloaden.

Een borstster uit de Napoleontische tijd

In 1805 werd het Koninkrijk Italië gesticht, bestaande uit gebieden in Noordoost-Italië, in de Povlakte en aan de Kroatische kust. In mei van dat jaar werd de Franse keizer Napoleon Bonaparte in de Dom van Milaan gekroond tot koning van Italië.

de Orde van de IJzeren Kroon

Enkele maanden na zijn kroning stichtte de kersverse koning op 5 juni 1805 de Orde van de IJzeren Kroon. De orde ontleent zijn naam aan de vroegmiddeleeuwse IJzeren Kroon, die mogelijk al sinds de 11de eeuw in gebruik was bij de kroning van de koningen van Italië. De IJzeren Kroon die volgens de overlevering een nagel van het kruis van Christus zou hebben bevat, wordt bewaard in de dom van Monza. De orde kent drie graden: dignitaris, commandeur en ridder.

een bijzondere borstster

In 1959 werd een borstster van bijzondere dignitaris van de Orde van de IJzeren Kroon verworven. De ster is door een borduurwerker vervaardigd. Maar dat geldt niet voor het in goud en veelkleurig email uitgevoerde medaillon met het portret van Napoleon, omgeven door een rand van kronen, afgewisseld met Franse adelaars en door een band van groen email met het motto van de orde.

Biennais

Het portret draagt in de afsnede de signatuur van George, de Parijse medailleur die ook het portret van Lodewijk Napoleon op de ordetekenen van het koninkrijk Holland vervaardigde. In de bibliotheek Marmottan te Parijs wordt een cahier van de keizerlijke goudsmid Martin-Guillaume Biennais bewaard met tekeningen van ridderorden, die zijn atelier leverde. Op 15 april 1808 noteerde Biennais op fol. 64 *un milieu de crachat de la couronne de fer* ('een centrum van een ster van de IJzeren Kroon'). De bijgevoegde tekening maakt duidelijk dat het middenstuk van de in 1959 verworven borstster uit het atelier van Biennais stamt.

